

RADŠÍ NEKOUKAT

IVANKA DEVÁTÁ

motto

IVANKA DEVÁTÁ

RADŠI NEKOUKAT

Praha 2014

© Ivanka Devátá, 2014

Cover illustration © Iva Hüttnerová, 2014

ISBN 978-80-267-0181-1

Mému synu Markovi

PŘEDMLUVA

Milí čtenáři a vzácní příznivci, kteří celá léta, ať už písemně, či v osobním styku, oceňujete kladně moje úsilí přinést vám trochu zábavného rozptýlení v naší neklidné době, která prostřednictvím médií bičuje naši duševní pohodu znepokojujícími zprávami všeho druhu! Ani moje zpráva pro vás není z těch nejlepších. Mám za to, že knížka, kterou vám předkládám, bude poslední. Proto, ač není patrně perlou mezi těmi čtrnácti, které jsem napsala, má výjimečnou hodnotu.

Pokud mě ještě nějaké téma osloví tak naléhavě, že se pustím znovu do psaní, bude to příjemné překvapení především pro mne. Děkuji vám ze srdce za všechna milá slova, kterými jste mě poctili během těch let, kdy jsem pilně psala a dělila se s vámi o radosti a strasti života.

Hodně štěstí a krásných chvil vám přeje
Ivanka Devátá

PŘITAŽLIVOST

Řekneme-li o nějakém muži, že je přitažlivý, máme zpravidla na mysli přitažlivost sexuální. Takový muž je většinou sličný. Ovšem není to nezbytné. Někdy lepost postrádá, avšak vlastní ono nedefinovatelné COSI, co z něj dělá muže, s nímž by si každá žena ráda začala techtle mechtle. Šarm, mužnost, vtip apod. Ze současné literatury jsem zjistila, že dnešní atraktivní muži jsou leckdy drsní, výraziva nevybíravého a s ženami zacházejí způsobem, jenž má ke galantnosti daleko. Ale pošetilým samičkám se to líbí. No nevím. Tato oblast života už je mi země vzdálenou a do měřítek přitažlivosti se mi drsnost nevejde.

U žen je hodnocení podobné, ač zde určitě krása zaujímá první místo. Inteligence, charakter a vtip mají jistě své slovo, ale na drsnost bych nesázela. Nějak si neumím představit, že by nápadníka rozvášnila partnerka, která při romantické projížďce na lodičce vyštěkne: „Drž klapačku a makej!“

Přitažlivý může být i název knihy, film, i pojmy abstraktní jako filozofie, náboženství, světový názor, byť jsou třeba scestné.

Ale náš činžovní dům se honosí kuriozitou. My máme přitažlivou branku do předzahrádky. Na prv-

ní pohled na ní není nic zvláštního. Zhotovená z hranatých kovových tyčí, natřených zelení již místy omšelou, nevypadá bůhvíjak vábně. A vidíte, přece! Před domem je zastávka autobusu a hezkých pár metrů od ní zastřešená čekárna pro cestující. Její střecha z vlnitého plechu je mi ukazatelem meteorologických podmínek. Je-li mokrá, pršelo, sotva patrný bílý povlak hovoří o jinovatce, třicentimetrová vrstva sněhu o dopravní kalamitě. Pro cestující je určen dlouhý pruh mezi označením zastávky a čekárnou. No a teď si představte, že naše branka se převážné většině lidí zdá jako nejvhodnější místo pro postávání. S oblibou je využívají matky s kočárky, otcové se synky a trojkolkou, lidé o berlích či mladíci s batohy a lyžemi. Tedy ti nejméně mobilní, kteří by mohli pouhým úkrokem uvolnit vstup do domu. Jsem z toho jelen. Branka není ani svůdná, ani vyzývavá, ke světovým názorům zaujímá tupé stanovisko a vtipnou glosu jsem od ní neslyšela ani jednou.

Velice mě popouzí pokaždé si vydobýt vstup zdvořilým: „S dovolením.“ A to se ještě oslovení mnohdy tváří nerudně, majíce na čele napsáno: „Káča pitomá! Takovejch baráků okolo a ona musí bydlet právě tady.“ Tak jsem bezradná. Možná by pomohl nápis POZOR! NATŘENO ANTRAXEM! Pak by mě zavřeli za šíření poplašné zprávy a pár měsíců by mi otvíral dveře úslužný bachař.

SRPNOVÉ VÁNOCE

Byly prázdniny. Bylo vedro. Bylo slunce, ovoce a posléze i houby. Naopak nebyla barva na vlasy G6. To vím jistě. Možná že k tomu chcete leccos přičinit, že byla bohatá úroda (zejména slunéček sedmitečných), a naopak nebylo brzdové obložení. Nepřu se s vámi. Ale stojím neochvějně na tom, že byly taky Vánoce. Aspoň 18. 8. v okresním městě S.

Došlo k nim následovně. Toho dne jsme si vyjeli – já, bratr, neter (čtrnáctileté poupě v rozpušku, které hrozí puknout vždy, když se na něm žádá něco namáhavějšího než být okrasou rodiny) a sedmiletý synovec – do města za účelem toulání mezi obchody s nadějí, že lze sehnat knihu v Praze dávno rozebranou a sněhové indiánky dávno nevyráběné. Pohříchu většinou se člověk vrací z takových výprav pouze se vzpomínkou na křivé pohledy, uštěpačné úsměvy, ba i agresivní odpovědi zaměstnanců našeho obchodu, kteří nesou těžce cizí dovolené. Ale naše zregenerované nervy pravily, že si na to troufnou.

I oblažili jsme návštěvou obchodní dům. Bratr si žádal plátěné letní kalhoty. Paní prodavačka mu s úsměvem nabídla jedny k vyzkoušení. V kabině bratr zjistil, že ač je ztepilý a štíhlý, kalhoty miní,

že tomu tak není. Obdržel jiné, leč ty jeho švarný zjev nevidaným způsobem znešvařily, což je u kalhot nešvar. Byly mu nabídnuty další, v barvě bílé kávy. Odmítl je, jelikož nesnáší mléko. Když si zkoušel čtvrté, tiskla jsem k sobě obě dítky v předtuše krvavě potlačeného pokusu o obtěžování zaměstnanců. I poslední kalhoty projevily sklon k určité, no, kdyby to nebyly zrovna kalhoty, dalo by se říct úzkoprsosti a urččený sourozenec, vedrem nabobtnalý, vypadl z kabinky řka, že za minutu mu bude malá i ona. Chvěla jsem se, že budeme uvrženi do temnice, kterou má obchodní dům ve sklepení pro náročné zákazníky. Ale ta milá paní vyslovila naději, že příště nás obslouží k naší spokojenosti, a obdařila nás úsměvem, který byl nejširší ze všeho, co měla na skladě. Ze samé vděčnosti, že nám to tak prošlo, jsem si zakoupila baret, ve kterém vypadám jak sudička, neúspěšně přestrojená za gymnazistku. Měla jsem ale pocít, že za tolik vlídnosti musím prokázat trochu dobré vůle.

Venku jsme si dali jahodovou zmrzlinu a bratr si v místním Luxusů koupil exkluzivní košili. Švihák. Kdyby radši přikoupil krávu nebo tu louku u lesa! Na náměstí byl vánoční trh. To my ovšem nevěděli. My mysleli, že je to taková jako pouť. Netěřinka si u stánku vyzkoušela ještě více sukní s volánky než její otec kalhot bez volánků, protože trpělivost slečny prodavačky zdála se být bez mezí. Zaplatili jsme, až když srocení přihlížejícího davu začalo nabývat protizákonné podoby.

Přišla řada na juniora. Obdržel jakousi placku smělých barev, která našita na bundu budí v českých Pepících růžové naděje, že budou považováni za drsné Jacky. Všichni se na nás usmívali, synovec byl zván mladým mužem a neteři říkali slečno. Mým srdcem staré tety poněkud lomcovala závist, ale myslela jsem si: „Jen počkej, zajíci, až si do kučer barvy G6 vetknu růžový baret!“

Poté jsme se loudavě vydali zpět. Před obchodem s domácími potřebami upoutal neteř jakýsi předmět, pomocí něhož lze vytvářet nepečené cukroví ve tvaru vlašského ořechu. Neteř předmět již vlastní. Ztratila však lístek s návodem. To se tak poupatům stává, ztrácejí lístky, ani nevědí jak. A že se prý půjde zeptat, zda by jí návod nedali opsat. Tedy řeknu vám, tak mladá a už tak drzá! Návod je zavážen do průhledné fólie spolu s tvořítkem. Nikdo se s ní do jámy lvové neodvážil. Bratr zbaběle uprchl pod záminkou, že zatím koupí lívance v prášku, a já nervózně přecházela před obchodem. Čekala jsem, že neteř vyrazí v okamžiku a za ní někdo, komu budou do podoby s rozzuřenou vosou chybět jen žluté pruhy kolem těla. Ale minuty plynuly. Bratr se vrátil a v slzách vyslovil přesvědčení, že dcera byla zneškodněna zbrusu novou lopatkou na uhlí a leží nyní bez života v zinkové vaně. Protože krev není voda, nedbajíce nebezpečí, vešli jsme.

Ó, nikdy nezapomenu toho milého obrázku! Mezi hrnky a pánvemi dívenka jak jarní květ opisuje pilně kýžený návod a laskavá paní oblévá její

hlavinku mateřským pohledem. Bratr, zmáčknuv mužně palcem slzu v oku, přistoupil k pultu a s hrdlem sevřeným dojetím pravil: „Toto je má jediná dcera. Poslední výhonek našeho rodu po přeslici. Váš čin zasluží odměny. Na důkaz vděčnosti zakoupím u vás tento smaltovaný kýbl.“ Marně se žena bránila řkouc, že smaltovaných kýblů je takový nedostatek, že se jistě najde dobrodinec, který je odkoupí, vděčný otec trval na svém. I vybrala mu aspoň z osmi hnusně hnědých kýblů ten nejhnusnější, pardon, ten nejkrásnější hnusně hnědý kýbl a zdráhavě přijala peníze. Podlehla jsem všeobecně tklivé náladě a koupila ještě formu na srnčí hřbet.

Když jsme se ocitli opět na ulici, tiskl šťastný otec k hrudi střídavě dceru a kýbl, zatímco já sledovala synovce a srnčí hřbet. Když jsme ještě v drogerii koupili u bájně ochotného prodavače Chloramin (G6 neměli) pro suchý WC našeho rodinného venkovského sídla, naše štěstí neznalo hranic. A přece ještě nebyl všemu konec. Ukázalo se, že rozrušený bratr koupil namísto lívanců v prášku vdolečky. Podjala jsem se úkolu vdolky vyměnit.

V pokladně samoobsluhy seděla paní a s chmurným výrazem rovnala stokoruny v kase. Vypadala, že se jí nálada nezlepší, dokud je nebude rovnat ve vlastní peněžence, což hned tak nebude. Oslovila jsem ji velmi obezřetně, seznámivši ji hned v úvodu s faktem, že můj bratr je politováníhodný hlupák, který, ponechán pár vteřin bez opat-

rovnice, je schopen všeho, i kupování vdolků. A že tedy jaksí, kdyby bylo možno...? Představte si, že bylo. Paní pokladní opustila svou kukaň a vlastnoručně zboží vyměnila. (I když mám podezření, že si šla zkontrolovat, mám-li vůbec jaké vdolky coby protihodnotu.) Usmívala se, jako by jí stokoruny přeskákaly z pokladny do kapsy, a bez řečí vrátila přebytný obnos.

Toho dne prostě všichni, včetně nás, přetékali dobrou vůlí jak pohádkový hrneček kaší a všude vládl pokoj a mír. A kdy panuje pokoj lidem dobré vůle? Aha! Pak že nebyly Vánoce. Byly. Já dostala srnčí hřbet a rádiovku. Teď jen jak na to, aby byly všude a pořád.

SVÍTÁ I PRO MNE?

Všeobecně se má za to, že ženy jsou založení spíše romantického a muži praktického. Já tomu věřím, přestože můj tatínek by mamince raději snesl modré z nebe, než by opravil strojek na mák. Jistě, jsou výjimky. Ale já k nim nepatřím. V tomto ohledu jsem po tatínkovi. Nejenže k ovládání technických vymožeností nemám talent. Mám k němu i odpor.

Když mi synové před lety vnutili mobil, měla jsem stejný pocit, jako by mě posadili do kosmické rakety s příručkou poskytující návod, kterák se za padesát let vrátit na zem. No, zvládla jsem to. Umím si nařídit letní čas, budík a v krajní nouzi i vyfotografovat vytopenou koupelnu pro pojišťovnu. Ale tím moje ochota končí.

Těžké zkoušce jsem byla vystavena v domácnosti svého syna, v níž jsem trávila měsíc po operaci kyčelního kloubu. Elektrický sporák, který se ovládá pouhým dotekem prstu, mě vykořistil z duševní rovnováhy. Snad to bylo přestálou narkózou či co, ale můj mozek odmítal veškeré informace, a pokud je neochotně vstřebal, ihned je uvedl do stavu chaotické nepoužitelnosti. Rekonvalescence tak probíhala pod stresem. Syn odešel ráno do práce, snacha mi přidělila jídlo a odebrala se s vnučkou na

celý den neznámo kam. I plakávala jsem v opuštěném bytě nad bramborami, které se přestaly vařit, ledva jsem se pokusila přihrát maso. Při pohledu na hromadu dopisů s přáním brzkého uzdravení v kruhu milující rodiny jsem propukala v hysterický smích.

Pak jsem odjela do lázní a po návratu začala žít ve svém bytě s ochotným plynovým sporákem. Uplynulo pár let. Jela jsem s přítelkyní, nikoli poprvé, do zimního střediska s apartmány vybavenými kuchyní. Tam nám pan správce sdělil, že staré sporáky byly nahrazeny elektrickými a že nám ukáže, jak s nimi zacházet. Neukázal.

Návod neměl a rady si nevěděl. I vzala jsem rozum do hrsti, postupovala, jak mi radila logika – a sporák šlapal jako švýcarské hodinky. Byl to můj triumf. Škoda že jeho svědkem nebyla snacha, která z naší rodiny jaksi vyvanula.

Jednoho večera jsme se v jídelně družily nad červeným vínem s dalšími hosty. Jeden pán, který pracuje v oboru ďábelských kuchyňských spotřebičů, nás informoval, že v budoucnu bude k mání kuchyň se spotřebiči mluvícími. Mikrovlnka oznámí: „Jsem tvá mikrovlnná trouba. Chceš-li jídlo pouze přihrát, zapni...“ atd. Nadchlo mě to. Řekla jsem: „Jednoho dne tedy stanu před svým plynovým sporákem a zařvu: „Jsem tvá majitelka. Jestli okamžitě neuvedeš tu vodu do varu, rozflákám tě kladivem na cucky.““ Smáli se. Bůhví čemu.

STOP KONVENCÍM

Když jsem dočetla román Alexandra Dumase *Madame Lafarge*, zamyslela jsem se, nikoli poprvé, proč dámy v minulých staletích tak často omdlévaly i za okolností, které by současnou ženu pouze znepokojily. Hrdinka románu sebou v jedné kapitole sekla osmkrát.

Nu, říkala jsem si, především to bylo módou. Taková dáma ušněrovaná k nedýchání, v těsných střevíčkách a záplavě krajek musela mít krevní oběh tak omezený, že jí nedokrvený mozek každou chvíli vypověděl. Třeba na plese. Jen si představte to vedro od stovek svíček, vzduch prosycený pachem potu a parfémů, že by se dal krájet, a ke všemu, to si raději nepředstavujte, se švarný důstojník nedostaví na zadaný tanec. Jakž neztratit vládu nad údy.

Zato mě popudila věta: *Paní Lafarge se sesula k zemi pod tíhou emocí*. Jémíne, moje emoce jsou někdy takové, že by s nimi měl co dělat mistr světa ve vzpírání, a já se nesesuju a nesesuju. Já z nich mám akorát žaludeční vředy, které nejsou vidět, což je dobře. Na čele by budily určitě méně soucitu než vkusné mdloby.

A druhou příčinou náhlých nevolností bude nejspíš společenský diktát. V některých situacích se